

Филиал директори
Р.Расулов

КОИДАЛАРДАН КҮЧИРМА ЗАРАР МИҚДОРИНИ АНИҚЛАШ ВА СУГУРТА ТОВОНИ (ТАЪМИНОТИ)НИ ТЎЛАШ

1. Сугурта товони (таъминоти) Сугурталовчи томонидан Сугурта қилдирувчи сугурта мукофотини тўлиқ ва ўз вақтида тўлаган тақдирдагина тўланади. Агар сугурта ҳодисаси юз берган пайтгача Сугурта қилдирувчи Шартномада белгиланган сугурта мукофотининг бир қисминигина тўлаган бўлса, сугурта ҳодисаси юз берганда Сугурталовчи сугурта суммаси миқдорини сугурта мукофотининг тўланган қисмига мутаносиб равишда чеклайди.
2. Сугурта тўлови миқдори Сугурталовчи томонидан, Сугурта шартномасида келишилган франшизани ҳисобга олган ҳолда белгиланади. Агар битта сугурта ҳодисаси билан бир нечта зарар кўрилган бўлса, франшиза фақат бир марта чегириб қолинади.
3. Сугурта товони тўлаш учун асос бўлиб, Сугурта қилдирувчининг сугурта қилинган объектга зарар етказилгани тўғрисидаги аризаси, Сугурталовчининг вакили томонидан тузилган кўздан кечириш далолатномаси, шунингдек ваколатли органлар (Гидрометеорология, Ёнгин хавфсизлиги, ФВВ, ИИБ, тергов органлари, суд ва бошқ.)нинг ҳужжатлари ҳисобланади. Сугурта қилдирувчи Сугурталовчига ариза билан бир қаторда, зарар сабаблари ва миқдорини тасдиқловчи барча ҳужжатларни тақдим этиши шарт.
4. Томонларнинг ҳар бири мустақил экспертиза ўтказилишини талаб қилишга ҳақли, бунда экспертиза харажатлари уни ўтказиш ташаббусчиси бўлган Томон ҳисобидан қопланади. Экспертиза ўтказилганидан сўнг, сугурта ҳодисаси деб тан олинмаган ҳолатлар бўйича экспертиза харажатлари Сугурта қилдирувчи зиммасига юклатилади.
5. Зарар қуйидагича аниқланади:
  - 5.1. мол-мулк ўғирланганда (йўқолганда) – унинг Полис бўйича сугурта суммаси миқдориди;
  - 5.2. мол-мулк нобуд бўлганда – келгуси фойдаланиш учун яроқли бўлган мавжуд қолдиқларнинг қийматини чегирган ҳолда унинг сугурта суммаси миқдориди;
  - 5.3. сугурталанган объект шикастланганда – уни тиклаш харажатлари миқдориди.
6. Тиклаш харажатлари қуйидагиларни ўз ичига олади:
  - 6.1. мол-мулкни тиклаш учун зарур материаллар ва эҳтиёт қисмларга харажатлар. Тиклаш харажатлари тиклаш (таъмирлаш) жараёнида алмаштирилаётган материаллар ва эҳтиёт қисмларнинг эскириш даражасини ҳисобга олган ҳолда аниқланади, хусусан: агар мол-мулкнинг эскириши 30% дан ортиқ бўлса, мол-мулкни тиклаш харажатларидан таъмирлаш жараёнида алмаштирилаётган алоҳида қисмлар (деталлар, элементлар ва ҳ.к.)нинг қолдиқ қиймати чегириб ташланади;
  - 6.2. тиклаш ишлари учун ҳақ тўлаш харажатлари;
  - 6.3. сугурта ҳодисасидан сўнг ҳудудни тозалаш харажатлари, аммо сугурта суммасининг икки фоизидан ортиқ бўлмаган миқдориди.
7. Тиклаш учун харажатларига қуйидагилар кирмайди:
  - 7.1. сугурталанган объектни ўзгартириш ва (ёки) яхшилаш билан боғлиқ харажатлар;
  - 7.2. вақтинчалик (ёрдамчи) таъмирлаш билан боғлиқ харажатлар.
8. Агар Сугурта қилдирувчининг мол-мулки тўлиқ қиймати бўйича сугурталанмаган бўлса, ёки сугурта ҳодисаси юз берган пайтда Шартнома бўйича сугурта суммаси шикастланган мол-мулкнинг сугурта қийматидан кам бўлиб қиқса, Сугурталовчи зарарни сугурта суммасининг мол-мулк сугурта (ҳақиқий) қиймати нисбатига мутаносиб равишда, қуйидаги формула бўйича ҳисоблайди:

$$CT = ((X3 \cdot CC) / XQ) - F, \text{ бу ерда}$$

$$CT - \text{тўланиши лозим бўлган сугурта товони};$$

$$CC - \text{Полис бўйича сугурта суммаси};$$

$$XQ - \text{мол-мулкнинг ҳақиқий қиймати};$$

$$X3 - \text{қопланаётган зарарнинг ҳақиқий миқдори};$$

$$F - \text{франшиза (ўрнатилмаган тақдирда 0 га тенг)}.$$
 Бунда сугурта сугурта суммаларининг мол-мулк сугурта қиймати билан мувофиқлиги ҳар бир сугурта қилинган объект бўйича алоҳида аниқланади.
9. Барча сугурта ҳодисалари бўйича сугурта товони (таъминоти) Шартномада белгиланган сугурта суммасидан ортиқ бўлиши мумкин эмас. Сугурта товони (таъминоти) тўланганидан сўнг тегишли сугурта объекти бўйича сугурта суммаси тўланган сугурта товони миқдорига камайтирилади. Сугурта қилдирувчи сугурта мукофотининг тегишли қисмини қайта тўлаб, сугурта суммасини тўлиқ ҳажмда тиклаши мумкин. Агар Шартномага сугурта суммасининг миқдорлари қисмида ўзгартиришлар киритилган бўлса, Сугурталовчи охириги ўзгартиришни ҳисобга олган ҳолда зарарни қоплашни амалга оширади.
10. Сугурта қилдирувчи (Наф олувчи)нинг мол-мулки ўғирланган (йўқотилган)да ёки тўлиқ конструктив нобуд бўлганда, сугурта

товони Полисининг амал қилиш даврида мулкнинг эскиришини чегирган ҳолда, мол-мулкнинг сугурта суммаси миқдориди, бироқ сугурта ҳодисаси юз берган вақтдаги сугурта қийматидан ошиб кетмаган миқдорда тўлаб берилади.

11. Тўлиқ конструктив нобуд бўлиш деганда, қайта тиклаш таъмирининг қиймати Сугурта қилдирувчи мулкнинг сугурта қийматининг 80% идан кўпини ташкил қилган ҳолатлар тушунилади. Баъзи бир истисно ҳолатлардагина Сугурталовчининг ҳарори билан ушбу фоиз пасайтирилиши мумкин.
12. Сугурталанган мол-мулк тўлиқ нобуд бўлганда топшириш-қабул қилиш далолатномаси тузилади ва Сугурта қилдирувчи мулкнинг қолган қисмларини Сугурталовчи ихтиёрига беради.
13. Сугурталанган мол-мулк ўғирланган (йўқолган) ёки конструктив жиҳатдан тўлиқ нобуд бўлган ҳолда сугурта товони тўланганда Сугурта қилдирувчи (Наф олувчи) мол-мулкка бўлган ўз ҳуқуқларидан Сугурталовчининг фойдасига воз кечади (Абандон). Бунинг учун Сугурта қилдирувчи ушбу мол-мулк Сугурталовчига мулк ҳуқуқида ўтганини тасдиқловчи барча зарур ҳужжатларни топшириши шарт.
14. ФУҚАРОЛИК ЖАВОБГАРЛИГИ хавфи бўйича сугурта ҳодисаси юз берган ҳолда сугурта товонини олиш учун Сугурталовчига қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилиши лозим:
  - белгиланган шаклдаги ариза;
  - Сугурта қилдирувчи томонидан тасдиқланган сугурта ҳодисаси тўғрисидаги далолатнома;
  - белгиланган шаклда тузилган, сугурта ҳодисасининг юз бериш ҳолатларини тасдиқловчи, юз берган ҳодиса хусусиятига қараб, ваколатли органлар (ИИБ, Ёнгин назорати, ГММ, суд ва ҳ.к.)нинг мансабдор шахс имзоси ва муҳри билан тасдиқланган ҳужжатлар;
  - кўрилган зарар миқдори тўғрисида маълумотлар ифодаланган ҳужжатлар (экспертларнинг хулосалари, суд органларининг қарорлари ва ҳ.к.), шунингдек амалга оширилган харажатларни тасдиқловчи маълумотнома, ҳисобварақа ва бошқа ҳужжатлар;
  - сугурта ҳодисаси юз берган санани тасдиқловчи тиббий ҳужжатлар (касалик варақаси нусхаси, даволаниш муддати тўғрисида маълумотнома, ТМЭК хулосаси нусхаси, ўлим тўғрисида гувоҳнома нусхаси);
  - сугурта ҳодисаси сабаблари ва хусусиятини аниқлаш учун зарур бошқа ҳужжатлар;
  - жабрланувчининг мол-мулкка эгалик қилиш ҳуқуқи ва шахсини тасдиқловчи ҳужжатлар;
  - сугурта суммасини олувчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжатлар ва зарур ҳолларда, мерос олиш ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатлар.
15. Сугурта ҳодисаси натижасида учинчи шахс вафот этганда, сугурта товони Шартномада белгиланган учинчи шахсларнинг ҳаёти ва соғлиғига зарар етказилиши билан боғлиқ ҳолат бўйича жавобгарлик лимитининг тўлиқ миқдориди тўланади.
16. Сугурта ҳодисаси натижасида учинчи шахсга ногиронлик белгиланган тақдирда, сугурта товони ҳар бир хавф гуруҳи бўйича Шартномада белгиланган жавобгарлик лимитига нисбатан қуйидаги миқдорларда тўланади: I гуруҳ учун - 80%, II гуруҳ учун - 60%.
17. Сугурта ҳодисаси натижасида учинчи шахсининг вақтинчалик (10 тақвим кунидан ортиқ муддатга) меҳнатга лаёқатсизлиги вужудга келган бўлса, сугурта товони меҳнатга лаёқатсизлиқнинг ҳар бир куни учун, Шартнома бўйича жавобгарлик лимитининг 0,8% миқдориди, аммо 60 тақвим кунидан ортиқ бўлмаган муддат учун тўланади.
- Учинчи шахсларнинг ҳаёти ва соғлиғига етказилган зарар ҳодисаси бўйича сугурта таъминотининг аниқ миқдорлари алоҳида сугурта Шартномасида белгиланади.
18. Сугурта товони (таъминоти)ни тўлаш 15 (ўн беш) банк куни давомида амалга оширилади, ҳукумат кафолати остидаги давлат маблағлари ва кредитлари ҳисобидан қуриладиган объектларни қурилиш хавфларини мажбурий сугурта қилиш бўйича эса, сугурта ҳодисаси факти аниқланганидан, сугурта далолатномаси тузилиб, ушбу факт Сугурта қилдирувчи (Наф олувчи) томонидан тақдим этилган ҳужжатлар билан тасдиқланганидан ва тегишли ҳужжатлар асосида тоvon пули (таъминот) миқдори белгиланганидан сўнг 5 (беш) банк куни давомида амалга оширилади.
19. Сугурта қилдирувчи томонидан Сугурталовчига нисбатан сугурта товони билан боғлиқ даъволарни билдириш ҳуқуқи амалдаги Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида белгиланган даъво муддатига мувофиқ тугатилади.